

Kultur- og likestillingsdepartementet

Oslo, 14.11.2025

Vår ref.: 25/71

Høringsinnspill til NOU 2025:7 Musikklandet fra Norges museumsforbund

Norges museumsforbund takker for invitasjonen til å gi høringssvar til *NOU 2025:7 Musikklandet: Flerstemt musikkpolitikk for framtiden*. Museumsforbundet representerer hele spekteret av museer i Norge uavhengig av om de støttes av et av departementene, Sametinget, fylkeskommune, kommune eller har privat finansiering. Som nevnt i tidligere innspill ivaretar flere av våre medlemmer samlinger knyttet til ulike deler av musikkfeltet og driver formidling av samlingene samt utøvende musikk innen ulike sjangre.

Vi er glade for å se at museenes arbeid med og betydning for å bevare og videreutvikle «en levende, mangfoldig og demokratisk musikkoffentlighet i Norge» har blitt vektlagt i utredningen. Vi ser at flere av innspillene våre i forrige runde har blitt inkludert, deriblant behovet for fornying og digitalisering av folkemusikkarkivene, joikesamlingen og annet materiale som i dag er i et fagsystem, Fiol. Dette fagsystemet, som brukes av folkemusikksamlingene i Norge og Sverige, blir ikke lenger oppdatert. Det har lenge vært kommunisert at det er behov for en mer moderne arvtager for Fiol, slik at vi ikke mister betydningsfull informasjon om lydopptakene som eksisterer i folkemusikkarkivene. Arkivene er helt sentrale for utøvende musikeres arbeid med utvikling av folkemusikken. Det er derfor viktig at det arbeides for å finne løsninger slik at arkivene som allerede eksisterer kan opprettholdes som kunnskapsbanker. Ifølge Meld.St.23 (2020-2021) *Musea i samfunnet* er en viktig del av museenes ansvar som kunnskapsinstitusjoner å gjøre kildematerialet

tilgjengelig, blant annet gjennom digitalisering av samlinger. En god infrastruktur for å bevare samlingen for fremtidige generasjoner og gjøre den tilgjengelig for et øvrig publikum er derfor viktig. En hensiktsmessig digital infrastruktur må også være en sentral del i en framtidsrettet musikkpolitikk. Museumsforbundet vil understreke at det er viktig at utviklingen av den digitale infrastrukturen i kulturarvsfeltet foregår i tett samarbeid mellom de relevante aktørene som Nasjonalbiblioteket, Arkivverket, KulturIT, Kulturdirektoratet, folkemusikkarkivene m.fl.

Utvalget har i denne utredningen hatt særlig fokus på mangfold, bærekraft og tverrsektorielt samarbeid. Det mener vi er et godt utgangspunkt for videre arbeid for (musikk)kulturfeltet. Kunst og kultur er, som utredningen også redegjør for, en del av vår identitet som individ og som samfunn. Den styrker fellesskapstilhørighet, åpner opp nye perspektiver, trøster og provoserer. Det er viktig at kulturfeltet er tilgjengelig for alle, og reflekterer mangfoldet av kultur som finnes i vårt langstrakte land.

Del I: Musikkens betydninger for mennesker og samfunn:

I del I redegjør utvalget for musikkens betydning for mennesker og samfunn. Vi vil rose utvalget for arbeidet med å synliggjøre samisk, kvensk/norskfinsk, skogfinsk, romanifolkets, romsk og jødisk kultur og musikkarv. Det samme gjelder tydeliggjøringen av hvilke konsekvenser diskrimineringen og fornorskingspolitikken har bidratt til av skade overfor Norges urfolk og nasjonale minoriteter, som blant annet har blitt frarøvet sin rett til å utøve egen kultur. Flere av våre medlemmer forvalter kulturarv knyttet til samisk og nasjonale minoriteters kunst og kultur i sine samlinger.

Majoritetsmuseene er også bevisst på at de har medansvar til å bidra i forsoningsarbeidet som står foran oss. Det kan de blant annet gjøre med å formidle samisk og nasjonale minoriteters kulturarv

samt bidra til økt kunnskap om hvordan kulturarven har blitt behandlet og forsøkt stilnet av norske myndigheter.

Museenes viktige arbeid med å tilgjengeliggjøre og bevare det samiske urfolkets og nasjonale minoriteters kunst og kulturarv krever økt kompetanseheving blant museumsansatte i majoritetsmuseene. For at ansvarsmuseene for samisk og nasjonale minoriteters kulturarv skal kunne bistå med en slik kompetanseheving og inngå flere samarbeid kreves økte ressurser, både økonomisk og i antall ansatte. Vi er glade for at det i utredningen fremmes behov for kapasitetsbygging og langsiktig styrking av samiske kompetanseorganisasjoner for kultur. Museumsforbundet støtter utvalgets anbefaling om å styrke Sametingets kulturbudsjett.

Som utredningen beskriver er den immaterielle kulturarven levende, og må aktiviseres og utøves dersom den skal kunne eksistere og utvikles til senere generasjoner. I kapittel syv trekkes revitalisering frem som et sentralt begrep; det handler ikke kun om å bevare, men å aktivt bruke musikken for å «bearbeide historie, styrke identitet og gi nye generasjoner tilgang til noe som tidligere var skjult eller stigmatisert». (NOU 2025;7 Musikklandet, s.153) Her bidrar museene som identitetsbærere og gjør kulturarven tilgjengelig gjennom formidling, samlingsforvaltning, dokumentasjon og forskning. I museene holdes kulturarven levende i formidlingen gjennom sang, joik, instrumentspilling og dans. Tana og Varanger museumssiida formidler blant annet skoltksamisk leudd. Som Ringve musikkmuseum og Rockheim – Museene i Sør-Trøndelag skrev i sitt forrige innspill, kan Nasjonalt museumsnettverk for musikk og musikkinstrumenter aktiviseres mot urfolk og nasjonale minoriteter. Et større samarbeid på tvers av museene vil skape økt kunnskap og bredere nettverk på tvers av allerede eksisterende musikkmiljøer.

I samlingsforvaltningen holdes språket levende gjennom bevisst bruk av ord, uttrykk, stedsnavn og andre markører som er relevante for forvaltningen av materielle objekter. Slik opprettholdes en kulturell kontekst som objektene tilhører, og kulturarven gjøres tilgjengelig for fremtidige generasjoner musikere og utøvere, for kulturmiljøer og for forskning av historisk materiale.

Utøvere og publikum med funksjonsvariasjoner synliggjøres også i utredningen. Økt tilgang og tilrettelegging for personer med funksjonsvariasjoner er noe museene er opptatt av og jobber for. Publikasjonen «Bare gjør det!» av Hanna Mellemsæther/Museene i Sør-Trøndelag og inspirasjonsmagasinet «Museer for alle» viser hvilke grep som kan gjøres for å at besøkende med ulike funksjonsvariasjoner blir inkludert og får tilgang til museene. Det er viktig at gruppene man ønsker å tilrettelegge for blir inkludert fra start, slik at de kan gi innspill på hvilke tiltak som fungerer og ikke. I «Museer for alle» presenteres ulike tiltak som har blitt gjort i museene og er ment som inspirasjon og kunnskapsdeling.

Som utredningen også skriver er kjønnsbalansen i musikkfeltet fortsatt skjev: Kvinner får i dag langt mindre synlighet og en betydelig mindre del av offentlige støtteordninger enn menn og musikk laget av menn. Likestillingsarbeidet har fortsatt en lang vei å gå, og kjønnsperspektivet vil fortsatt være svært viktig å ha i mente i fremtidig arbeid med musikkfeltet. Museumsforbundet støtter utvalgets anbefaling om å: «styrke kjønnsbalansen og øke mangfoldskompetansen og -representasjonen i nøkkelroller.»

Kunnskapsutvikling

Utvalget redegjør godt for kunnskapssektorens betydning for musikkfeltet i utredningen, både i barnehagen, grunnskolen, videregående skole, folkehøyskoler, fagskoler, universiteter og

høyskoler, samt Kulturskolen og Den kulturelle skolesekken. Museumsforbundet støtter utvalgets anbefaling om å gjøre musikk til et obligatorisk fag i grunnskolelærerutdanningen, prioritere generell musikkfaglig kompetanse i etter- og videreutdanningstilbudet for lærere, og innføre kompetansekrav for musikk lærere i grunnskolen. Dette mener vi er viktig for den generelle musikkhistoriske dannelsen og underbygger en bred forståelse av musikkens betydning og virkning i samfunnet. Museumsforbundet savner imidlertid at forskningen på feltet også løftes frem, da dette har blitt betydelig svekket de senere årene, noe som har gitt grunn til bekymring for fremtidig kunnskapsdanning. Vi anbefaler at dette tydeligere adresseres i det kommende arbeidet med konkretisering av NOU-ens forslag og anbefalinger.

Blant utvalgets anbefalinger er opprettelse av nasjonalt ressurscenter for immateriell kulturarv med ansvar for samordning, rådgivning og faglig utvikling på tvers av ulike tradisjonsfelt. Som et alternativ til et ressurscenter foreslår utvalget at det kan etableres nasjonale og regionale ressurscenter, «som bør forankres i eksisterende fagmiljøer som museer, kultursentre og utdanningsinstitusjoner og utvikles i tett samarbeid med tradisjonsbærere og utøvende kunstnere.» Museumsforbundet mener at det er viktig å styrke de etablerte miljøene og institusjonene ved å bruke allerede eksisterende infrastrukturer og ressurser enda bedre, blant annet ved å styrke nettverk dem imellom. Museene innehar viktig kompetanse på musikkfeltet og har mye å bidra med her sammen med andre aktører. Vi mener at museenes rolle bør synliggjøres bedre i arbeidet fremover og at man fokuserer mer på nettverksbygging i det videre arbeidet.

Forvaltning og bevaring

Forvaltningen av musikkarkiv i museene er et viktig arbeid for å sikre at kulturarven skal kunne leve videre og utvikles for fremtidige generasjoner, gjennom formidling og tilgjengelighet. Utvalget anbefaler å etablere et institusjonelt hjem for joik, som er et pågående prosjekt i Sametinget.

Prosjektet er i tilknytning til Nordnorsk folkemusikksamling og joikearkiv ved Norges arktiske universitetsmuseum i Tromsø, som i 2024 ble tatt opp som en del av Norges dokumentarv. Samlingene består av mange tusen opptak av utøvende folkemusikere og joikere, med tradisjonsmusikk fra Nord-Norge og joik fra samiske områder i Fennoskandia og deler av Russland. Vi mener at dette samarbeidet er noe man bør bygge videre på, og at det vil kunne være hensiktsmessig å øke samarbeidsflaten mot andre relevante institusjoner. I det videre arbeidet bør man kanskje også utvide perspektivene og etablere en bredere sjangertilnærming enn det vi har i dag, blant annet knyttet til joik og folkemusikk og nasjonale minoriteters kulturarv. Vi anbefaler at man også vurderer om andre sjangere som kunstmusikk, scenisk dans, kirke- og forsvarsmusikk og musikk i utdanningsinstitusjoner kan innlemmes.

Museumsforbundet støtter musikkutvalgets anbefaling om å utvikle digital infrastruktur for immateriell kulturarv. Det nevnte erstatningsbehov for Fiol er et eksempel for slik digital infrastruktur som det haster å finne erstatning for. Tilgang til musikkarkivene er særlig viktig for både frivillige amatørmusikere og dagens og fremtidige heltidsmusikere for at musikkarven skal kunne utvikles videre. I den sammenhengen er det viktig å se på hvordan man kan sikre rettigheter for bruk av musikkopptak i en ikke-kommersiell formidlingskontekst. I vårt innspill til arbeidet med meldingen mente vi at utvalget burde se på balansen mellom kulturminnefaglig tilgjengeliggjøring, formidling og arkivfunksjoner opp mot kommersiell utnyttelse av materialet. Dette må ses som et kulturarvstillegg til den digitaliserte kommersielle delen av musikkarven som er den musikerne primært skal hente sine inntekter fra. Selv om utredningen er innom problematikken rundt rettigheter og åndsverk, savner vi et tydeligere fokus på tradisjonelle kulturpolitiske mål knyttet til demokratisering og tilgang til kulturarven. Dette kulturvernaspektet har Norges museumsforbund gjentatte ganger løftet i ulike høringer knyttet til åndsverksloven.

Museumsforbundet støtter utvalgets utsagn om behov for «mer helhetlig politikk på tvers av sektorer når det gjelder digitalisering og kulturpolitikk, og videre i møte med næringslivspolitik og justispolitikk». (s.492) Vi leser dette som et behov for videre utredning fremover.

Digitalisering av samlingen er et eget punkt for museene i rapporteringen til Kulturdirektoratet, og museene følger etiske retningslinjer for hvordan lydopptak skal behandles med tanke på formidling og forskning. Se: <https://museumsforbundet.no/wp-content/uploads/2024/03/apent-inkluderende-transparent-og-profesjonelt-norsk-icom-nmf-2024.pdf> I tillegg finnes egne etiske prinsipper som beskytter urfolksrettigheter og urfolksdata: [CARE Principles — Global Indigenous Data Alliance](#)

Musikkarven har, som en del av kulturfeltet, en demokratisk rolle og er en viktig del av vår felles beredskap. Som utredningen påpeker har musikk en samlende funksjon og skaper følelsen av fellesskap og samhold i krevende tider og når kriser oppstår. Enten man synger eller spiller sammen, eller er deltager i relasjonen mellom aktør/utøver og publikum, blir man innlemmet i et fellesskap. Bevaringen av musikkarven vår bidrar til å skape en felles identitet, samtidig som det er viktig å bevare mangfoldet av sjangeruttrykk og musikktradisjoner som lever. På denne måten fungerer musikk som en samlende motstandskraft som styrker og formidler håp i kriser. Den fungerer også forsonende og kan skape forståelse av ulike erfaringer og perspektiver. Å bevare kulturmangfoldet er å bevare demokratiet.

Del II: Musikklivets organisering og politikk

Musikkutvalget fremmer et tverrsektorielt perspektiv mellom kultur, utdanning og helse, og de

anbefaler «å styrke koordineringen mellom musikkpolitikken og nasjonale sektorpolitikker ved å etablere et koordinerende ledd i Kultur- og likestillingsdepartementet med ansvar for slik samordning». Et større tverrsektorielt samarbeid mellom kultur og andre sektorer ser vi som positivt, men vi mener det er nødvendig å tydeliggjøre kulturarvsperspektivet i dette samarbeidet. Opplevelsen av å tilhøre et fellesskap, skape noe nytt med andre eller fordype seg i egen kultur kan virke helsebringende i seg selv. Kultur er også en viktig del av å få utvikle og utfolde sin identitet, både som gruppe og som individ. Et helhetlig blikk på kulturfeltet i sammenheng med andre sektorer mener vi derfor er fruktbart, både nasjonalt, regionalt og lokalt. Det er tydelig at slike perspektiver mangler i nasjonale og regionale budsjetter i dag. Når det gjøres kutt i budsjettene, er det gjerne i kulturfeltet det kuttet. Et eksempel er Popsenteret som i januar 2025 ble satt under avvikling etter budsjettvedtak i byrådet i Oslo. Museet formidlet norsk populærmusikk, og det er per dags dato ikke bestemt hvem som skal ta over samlingen som er bygget opp gjennom årene og som er en viktig del av norsk musikkarv.

Utvalget anbefaler at Fylkeskommunen som regional samfunnsutvikler bør styrke koblingen mellom musikkfeltet og andre politikkområder, som helse, miljø, utdanning og næring. Museumsforbundet mener det er viktig med en helhetlig musikkpolitikk på tvers av sektorer og forvaltningsnivåer. Vi støtter derfor utvalgets understreking av at en “tilnærming på tvers av politikkområder er nødvendig for å møte komplekse samfunnsutfordringer”. Et nasjonalt kulturarvsperspektiv må ligge til grunn for en slik tenkning.

Museumsforbundet støtter utvalgets flertall sin anbefaling om å etablere en tilskuddsordning for institusjoner og semiinstitusjoner samt etablering av en tilskuddsordning for musikkentre, organisasjoner og kompetansesentre i Kulturdirektoratet. Utvalget ønsker å etablere gode

støtteordninger som gjør det mulig å søke om midler til relevante utviklingsprosjekter og tiltak som krever ekstra finansiering. Tilskuddsordningen bør, ifølge utvalgets flertall, kombinere kunstfaglige kriterier med hensyn som fanger opp den nye virkeligheten og ivaretar mangfold og bærekraft.

Utvalget presenterer flere vurderinger og anbefalinger som omhandler mangfold, deriblant å opprette en pilotstilling med særlig ansvar for flerkulturelle og alternative musikkmiljøer. Museumsforbundet mener det er viktig å være bevisst på blindsoner i kultursektoren og er positive til en slik funksjon, men minner om det er etablerte strukturer og erfaringer å bygge på eller samarbeide med. Faglig museumsnettverk for mangfold og minoriteter (Mangfoldsnettverket) med Interkulturelt museum/Oslo Museum som hovedansvarlig museum ga for eksempel i 2018 ut boken «Et inkluderende museum. Kulturelt mangfold i praksis» som er en samling artikler som gir en oversikt og analyse av tiltak for inkludering av minoritetsgrupper ved ni museer i Norge.

Del III: Musikk som næring

Mens del II tar for seg den tverrsektorielle musikkpolitikken, frivillighet «og de delene av det profesjonelle musikklivet som i stor grad baserer seg på offentlige støtteordninger», ser del III på «hvordan en rekke aktører deltar og bidrar i musikklivet gjennom arbeidsforhold og tilknytningsformer som faller inn under næringslivets innretninger.»

Vi har merket oss at instrumentmakerfaget beskrives som en tilknyttet del av musikknæringen, «som er av «direkte (eller indirekte) betydning for musikkbransjen og dens aktører». (s.368) Vi er enige med utvalget når de videre skriver at disse tilknyttete markedene er «avgjørende for en rekke typer drift, både profesjonelt og frivillig.» Utdanning og rekruttering til instrumentmaking *erhelt*

nødvendig for at norske musikere og norsk musikkliv skal ha tilgang på førsteklasses musikkinstrument. Museumsforbundet mener at betydningen av den immaterielle kulturarven er uvurderlig for næringsperspektivet og bør styrkes i det videre arbeidet med musikkfeltet. Museumsforbundet støtter utvalgets anbefalinger om å legge mer vekt på arbeidsrelevans og næringskompetanse innenfor høyere musikkutdanning slik at musikerne er bedre rustet for sitt virke som næringsdrivende.

Kultur Momsen knyttet til “museumsmomsen” og museenes lavmoms sats på inngangsbilletter har vært et viktig kulturpolitisk virkemiddel for sektoren og for gjennomføring av tiltak i museene til beste for samfunnet rundt dem. Museumsforbundet mener av den grunn at det vil være klokt å utrede dette på nytt for kulturområdet generelt og musikkområdet spesielt “med bransjeundersøkelser som kartlegger konsekvenser av null mva.-sats, lav mva.-sats og full mva.-sats og frivillig momsregistrering».

Kunnskapsbehov fremover

Museumsforbundet støtter musikkutvalgets oppfordring om større tverrsektorielt samarbeid og forskning i tiden fremover. Museene er forsknings- og formidlingsinstitusjoner og flere av våre medlemmer innehar mye kompetanse som de kan bidra med inn i musikkfeltet. Forskningsrådets offentlige ph.d.-ordning, som også nevnes av utvalget, er en svært viktig ordning for museene som ikke er akkrediterte som forskningsinstitusjoner og som derfor ikke kan søke på andre utlysninger i Forskningsrådet. Forskningsprosjekter knyttet til immateriell kulturarv, som for eksempel ulike problemstillinger knyttet til musikkarv, vil være relevante her.

I flere tidligere innspill, også til Musikkutvalget, har Museumsforbundet understreket behovet for å styrke fagskoleleddet for å øke bredden i rekrutteringen av fagpersoner som instrumentmakere og konservatorer med kunnskap om konservering musikkinstrumenter. Museene er arbeidsplasser for kulturhåndverkere med uvurderlig kompetanse og kunnskap om immateriell kulturarv, og det er behov for en økning av studie- og læreplasser generelt i kulturarvsektoren/håndverksutdanningen. Her er det også viktig at man har et langsiktig blikk som gir en forutsigbar fremtid for håndverksfaget. Flere museer arbeider med instrumentmaking og det er rekrutteringsbehov knyttet til blant annet felemaking i dag. Et styrket utdanningsløp er nødvendig for å sikre vedlikehold og nybygging av instrumentene som trengs for å videreføre musikktradisjonene. Vi skulle gjerne sett at en satsing på dette området ble løftet frem i utredningen og satt i sammenheng med den norske musikkarven. I tillegg til utdanning innen instrumentmaking ser vi at det er behov for å minne om at det er viktig å ha fokus på utdanning av musikk lærere og musikere som er viktige for å videreføre en levende kulturarv og beredskap. Musikk lærere er særlig viktige fordi de bidrar til å stimulere barn og unge gjennom barnehage skole, men også fritidstilbud som kor og korps. Det hardt pressede tilbudet for kantorer er også viktig for å sikre denne yrkesgruppen som sentrale aktører for å opprettholde musikk som levende kulturarv og beredskap.

Med vennlig hilsen

Ole Aastad Bråten
styreleder

Liv Ramskjær
generalsekretær

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og oversendes uten signatur.

Norges museumsforbund
Norwegian Museum Association
Akersgata 43
0158 OSLO, Norge/Norway

sekr@museumsforbundet.no
museumsforbundet.no
org.nr 977237866